

Kúria végzése

Az ügy száma: Bfv.III.762/2016/5.
A határozat szintje: felülvizsgálat
A tanács tagjai: Dr. Székely Ákos, a tanács elnöke
Dr. Somogyi Gábor, előadó bíró
Oláhné dr. Szurok Szabina, bíró
Az eljárás helye: Budapest
Az eljárás formája: tanácsülés
Az ülés napja: 2016. november 30.
Az ügy tárgya: testi sértés büntette és más bűncselekmények
Terhelt: XIII. rendű
Első fok: Fővárosi Törvényszék, 10.Fk.1729/2010/116., ítélet, tárgyalás,
2014. augusztus 29.
Másodfok: Fővárosi Ítéltábla, 4.Fkf.431/2014/29., ítélet, nyilvános ülés,
2016. február 2.
Az indítvány előterjesztője: XIII. rendű terhelt védője
Az indítvány iránya: a terhelt javára

Rendelkező rész

A testi sértés büntette miatt L. Gy. és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben a XIII. rendű terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálv a Fővárosi Törvényszék 10.Fk.1729/2010/116. számú, illetőleg a Fővárosi Ítéltábla 4.Fkf.431/2014/29. számú ítéletét XIII. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

I.

- [1] A XIII. rendű terheltet a Fővárosi Törvényszék a 10.Fk.1729/2010/116. számú ítéletével bűnösnek mondta ki 2 rendbeli testi sértés büntettének kísérletében [1978. évi IV. törvény - a továbbiakban: korábbi Btk. - 170. § (1) bekezdés és (5) bekezdés I. fordulata] mint bűnsegédet, 3 rendbeli testi sértés büntettében, melyek közül két rendbeli kísérlet [korábbi Btk. 170. § (1) és (2) bekezdés] mint bűnsegédet, valamint zsarolás büntettének kísérletében [korábbi Btk. 323. § (1) bekezdés és (2) bekezdés b) pont] mint társtettést. Ezért - halmazati büntetésül mint különös visszaesőt - 2 év börtönbüntetésre és 4 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy feltételes szabadságra nem bocsátható.
- [2] A XIII. rendű terhelt tekintetében a terhelt és védőjének fellebbezése alapján eljárva a Fővárosi Ítéltábla a 4.Fkf.431/2014/29. számú ítéletével a XIII. rendű terhelt cselekményeit 5 rendbeli testi sértés büntettének [korábbi Btk. 170. § (1) és (2) bekezdés], melyek közül négy rendbeli kísérlet,

valamint önbíráskodás büntette kísérletének [korábbi Btk. 273. § (1) bekezdés] minősítette; a XIII. rendű terhelt börtönbüntetésének tartamát 1 év 6 hónapra enyhítette, és azt mint visszaesővel szemben tekintette kiszabottnak. Egyebekben azonban az elsőfokú ítéletet e terhelt tekintetében helybenhagyta.

- [3] A jogerős ítéletben megállapított, a XIII. rendű terheltet érintő tényállás lényege a következő.
- [4] H. I. 2006. június 28-án 12 millió forint kölcsönt vett fel I. rendű terhelttől, ami után megállapodásuk szerint havi 20 % kamatot kellett fizetnie a részére. H. I. több részletben, és az első két hónap után már folyamatos késedelemmel, de 2007. év végére összesen 24 millió forintot adott át az I. rendű terheltnek, aki a késedelmek miatt további 5 millió forintot követelt, amit H. I. el is vállalt, de már nem tudott teljesíteni. Ezért az I. és a II. rendű terhelt több esetben megfenyegette H. I-t és vejét a követelt összeg megfizetése érdekében.
- [5] 2008. augusztus 25-én 20 és 21 óra között a terheltek és egy időközben elhunyt társuk, összesen 13 személy - köztük a XIII. rendű terhelt - gépkocsikkal J. J. házához mentek, ahol J. J. és családja, összesen 15 személy, köztük két 14 év alatti gyermek és két csecsemő tartózkodott. A bejárat ajtón keresztül valamennyien a nappaliba rontottak úgy, hogy az I. rendű terhelt kezében egy baseball-ütő és bozótvágókés, a II. és a IX. rendű terheltnél egy-egy fémbot (ún. vipera), a III. és IV. rendű terheltnél egy-egy bozótvágókés, a VI. rendű terheltnél egy borotva, a VII. rendű terheltnél baseball-ütő, az V., XII. és XIII. rendű terheltnél pedig egy-egy kard volt.
- [6] A X. és XI. rendű terheltek a bejáratnál megálltak, a többiek közül a II., III. és IV. rendű terheltek H. M-t, majd a III. rendű terhelt J-né H. M-t bántalmazta. Az I. rendű terhelt felszólította J-né H. M-t, hogy írjon alá egy papírt, mely szerint tartozásukra a házuk a fedezet, ellenkező esetre családja megölésével fenyegette. Miután a sértett ezt megtagadta, a II. és a VI. rendű terhelt ököllel ütötte, majd mikor a földre esett, megrugdosták. A II. rendű terhelt a kezében csecsemőt tartó J. J-t késsel fenyegette, a haját húzta, majd az V. rendű terhelt a földre rántotta. A III. és IV. rendű terhelt a kezében ugyancsak gyermeket tartó ifj. J. J-t ütötték ököllel, majd a földre rántották és többször bordán rúgták. B. I-t a IV. rendű terhelt bántalmazta és többször megrúgta, a III. rendű terhelt késsel fenyegette. A IV. és az V. rendű terhelt R. J-t ütötte ököllel, aki a gyermekszobába menekült, ahová bezárkózott a család két másik nőtagja is kiskorú gyermekeivel. A III., IV. és V. rendű terheltek megkísérelték az ajtót benyomni, majd miután ez nem sikerült nekik, a náluk lévő késeket az ajtó nyílásába döfték.
- [7] Eközben a VII. rendű terhelt kiabálva követelte, hogy a J. család fizessen, K. J. pedig arra biztatta társait, hogy öljék meg a házban tartózkodókat. A IX. rendű terhelt azzal fenyegetőzött, hogy ha nem fizetnek, mindenki meghal. A VI. rendű terhelt kezében kinyitott borotvával hadonászva követelte a pénzt, a XII. rendű terhelt kezében baseball-ütővel kiabálta, hogy aki rendőrt hív, meghal. Eközben a XIII. rendű terhelt a társait a sértettek ütlegetésére biztatta. Az I. rendű terhelt a bozótvágókésével D. G-nek és M. R-nek is sérüléseket okozott. A terheltek cselekményének az vetett véget, hogy J-né H. M. kiabálni kezdett, miszerint értesítette a rendőrséget; ennek hallatára az elkövetők elmenekültek.
- [8] A bántalmazások következtében M. R. a bal felkar kiterjedt zúzódását szenvedte el, ami 8 napon túl gyógyuló sérülés. D. G., H. M., J-né H. M. és ifj. J. J. pedig 8 napon belül gyógyuló sérüléseket szenvedett el, azonban valamennyiük esetében fennállt a ténylegesnél súlyosabb, 8 napon túl gyógyuló sérülés kialakulásának reális esélye is.

II.

- [9] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen XIII. rendű terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt. Annak törvényi okaként a Be. 416. § (1) bekezdés a) és c) pontját jelölte meg; érdemben

elsődlegesen a jogerős ítélet megváltoztatását, és a XIII. rendű terhelt felmentését, másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására utasítását, harmadlagosan a terhelt cselekményeinek bűnsegédként elkövettként való minősítését és a büntetés enyhítését kérte.

- [10] Indítványának indokolásában a védő - a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja szerinti felülvizsgálati ok tekintetében - arra hivatkozott, hogy a bíróság jogerős ítéletében az „in dubio pro reo” elv sérelmével állapították meg a tényállást; ám még ebben az esetben is téves az elkövetői alakzat megállapítása, mert a XIII. rendű terhelt magatartása legfeljebb bűnsegédi elkövetésnek volna értékelhető. A bíróság a XIII. rendű terhelt tekintetében nem rögzített bántalmazást megvalósító cselekményt, csupán annyit, hogy a helyszínen jelen volt és szidalmazta a sértetteket.
- [11] Az indítvány szerint e terhelt tudattartalma sem a bántalmazásra, sem az önbíráskodásra nem terjedt ki, így elsődlegesen felmentésének, másodlagosan pedig - a megállapított tényállás alapján - bűnsegédi felelőssége megállapításának lett volna helye, szemben az ítéletábra által megállapított tettesi elkövetéssel.
- [12] A Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja szerinti felülvizsgálati ok alapját az indítvány a bizonyítékok értékelése során való indokolási kötelezettség elmulasztásában jelölte meg. A védő álláspontja szerint a sértettek vallomásaiban megjelenő nagyszámú ellentmondást a bíróság nem oldotta fel. Több esetben az objektív bizonyítékoknak is ellenmond a megállapított tényállás, a XIII. rendű terheltnek a cselekmény során való jelenlétét pedig semmilyen objektív bizonyíték nem támasztotta alá; arra első ízben csak egy hónappal a nyomozás megindulása után merült fel adat, és a sértetteknek is csak egy része állította azt.
- [13] Az indítvány szerint a bíróság nem adta indokát annak, hogy hogyan fogadhatta el a sértettek vallomását számos - az indítványban külön-külön részletezett - egyéb körülmény vizsgálata nélkül, vagy azokat cáfoló bizonyíték ellenében, annak ellenére, hogy utóbbiak - a bíróság által figyelmen kívül hagyott, és az indítványban ugyancsak részletesen kifejtett érvek alapján - életszerűbbek, logikusabbak és hitelesebbek az elfogadott bizonyítékoknál. Az indítvány részletesen tartalmazza a bíróság ezzel ellentétes okfejtésére vonatkozó védői ellenérveket is.

III.

- [14] A Legfőbb Ügyészség az Fk.BF.755/2016. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt törvényben kizártnak tartotta, és annak elutasítására tett indítványt.
- [15] Indokául utalt a Be. 423. § (1) bekezdésében szabályozott ún. tényálláshoz kötöttség elvére. A Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja - a Be. 373. § (1) bekezdés III. pont a) alpontjára alapítva - akkor teszi lehetővé a jogerős ítélet felülvizsgálatát, ha az eljáró bíróság oly mértékben nem tett eleget indokolási kötelezettségének, hogy emiatt az ítélet felülbírálatra alkalmatlan. Ez pedig akkor valósul meg, ha a megtámadott határozat indokolása valamely büntetőjogi főkérdés tekintetében oly mértékben hiányos, hogy abból nem állapítható meg, a bíróság mire alapozta a döntését. Ezen okra hivatkozással azonban nem válik lehetővé a számba vett bizonyítékok mérlegelése körében levont következtetések helyességének, az értékelés eredményének felülvizsgálata.
- [16] A védő - az ügyészi álláspont szerint - csupán formálisan hivatkozott az indokolási kötelezettség elmulasztására, ezzel szemben kizárólag a bizonyítékok értékelésének módját, az értékelés eredményének helyességét, és azon keresztül az ítéleti tényállás megalapozottságát támadta. Ez azonban - a Be. 423. § (1) bekezdésére tekintettel - kizárt; a bizonyítás módjával, a tényfeltáró és értékelő tevékenységgel kapcsolatos észrevételek is a tényállás megállapításának körébe esnek.
- [17] Az ügyészi álláspont szerint az indítványnak a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjában írt felülvizsgálati okhoz kapcsolódó érvei között sincs anyagi jogi természetű, akár az e törvényhelyben írt, akár a Be. 416. § (1) bekezdés b) pontja szerinti felülvizsgálati okot megvalósító indok. A Be. 4. § (2) bekezdésében foglalt elv megsértése nem is anyagi jogi szabály, de az felülvizsgálatot - a

korábban írtak szerint - eljárási okból sem alapoz meg. Az irányadó tényállástól eltérő tények alapján támadja az indítvány a terheltnek a bántalmazásra, illetve az önbíráskodás tényállási elemeire kiterjedő tudattartalmát is, mivel az ítélet tényként állapította meg, hogy a cselekmény során a XIII. rendű terhelt - kezében egy karddal - társait a sértettek további ütlegetésére biztatta.

- [18] Utalt arra, hogy az indítványnak a terhelt terhére rótt elkövetői alakzatot kifogásoló része téves; azzal ugyanis, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság erre vonatkozó jogkövetkeztetését érintetlenül hagyta, a testi épség elleni cselekmények tekintetében a bűnsegédi felelősségét állapította meg. Az önbíráskodás büntette kísérletének társtetteskénti minősítése pedig törvényes, mert a XIII. rendű terhelt az általa jogosnak vélt követelés teljesítésének kényszerítése érdekében a fenyegetésben részt vett, ekként pedig maga is tényállásszerű magatartást valósított meg.
- [19] Ugyanakkor ennek az ügyészi álláspont szerint a felülvizsgálat során jelentősége egyébként sincs, mivel a korábbi Btk. 21. § (3) bekezdése szerint a részesekre is a tettesekre megállapított büntetési tételt kell alkalmazni.

IV.

- [20] A Kúria a felülvizsgálati indítványt a Be. 424. § (1) bekezdés első fordulata alapján tanácsülésen bírálta el.
- [21] A felülvizsgálati indítvány nem alapos.
- [22] A Kúria előjáróban - az indítvány tartalmára tekintettel - utal arra, hogy az részben a másodfokú ítélet téves értelmezésén alapszik; szó nincs ugyanis arról, hogy a másodfokú bíróság valamennyi cselekmény tekintetében XIII. rendű terhelt tettesi felelősségét állapította volna meg. A Be. 372. § (1) bekezdése értelmében a másodfokú bíróság akkor változtatja meg az elsőfokú ítéletet, ha az elsőfokú bíróság jogszabályt helytelenül alkalmazott; ennek megfelelően ítéletének rendelkező részében a megváltoztató rendelkezések jelennek meg, míg az egyebekben az elsőfokú ítélet helybenhagyására való utalás az elsőfokú ítélet valamennyi további - nem megváltoztatott - rendelkezésének a változatlan formában való érintetlenül hagyását jelenti.
- [23] A bűncselekmény minősítése alatt a cselekmény Btk. Különös Része szerinti minősítése - így az alapeset és annak enyhébben, vagy súlyosabban minősülő esete egyaránt - értendő. Nem része a minősítésnek a büntetés kiszabására nem a cselekmény tárgyi oldalán, hanem az elkövető személyén keresztül kapcsolódó megállapítás, rendelkezés, így az elkövetői alakzat meghatározása sem. Következésképp fel sem merülhet, hogy amikor a másodfokú bíróság a XIII. rendű terhelt terhére rótt cselekmények minősítését megváltoztatta, elkövetői alakzatot azonban nem tüntetett fel, akkor ezzel a terhelt terhére rótt valamennyi bűncselekmény tekintetében - az elkövetési alakzat megnevezésének hiányából adódóan - a terheltnek az ítéleti tényállás alapján fel sem merülő, önálló tettesi felelősségét [korábbi Btk. 20. § (1) bekezdés] állapította volna meg. A Fővárosi Ítéletábla ítélete 15. oldal harmadik bekezdésében enyhítő körülményként értékelte is a XIII. rendű terhelt bűnsegédi közreműködését.
- [24] Ezért az indítvány tartalmát annak alapulvételével kellett vizsgálni, miszerint a bíróság jogerős ítéletében a testi épség elleni bűncselekmények miatt a XIII. rendű terhelt bűnsegédi [korábbi Btk. 21. § (2) bekezdés], az önbíráskodás büntettének kísérlete kapcsán pedig a társtettesi [korábbi Btk. 20. § (2) bekezdés] felelősségét állapította meg.
- [25] Az ügy érdemében a Kúria utal arra, hogy a felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, kizárólag a Be. 416. § (1) bekezdésében megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe; a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető. A felülvizsgálati eljárásban további megkerülhetetlen szabály, hogy az indítvány elbírálása során a jogerős ítéletben megállapított tényállás az irányadó, ami az indítvánnyal nem támadható [Be. 423. § (1) bekezdés], és a felülvizsgálati eljárásban bizonyításnak nincs helye [Be. 419. § (1) bekezdés, Be. 388. § (2) bekezdés]. Következésképp a jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás

alapulvételével vizsgálható.

- [26] A Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja alapján felülvizsgálati ok, ha a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályának megsértése miatt került sor; jelen ügyben azonban erről nincs szó. Az indítvány e felülvizsgálati okra vonatkozó érvei két csoportba oszthatók; azon részében, melyben a védő a Be. 4. § (2) bekezdésének megsértésére hivatkozással, illetőleg az indokolási kötelezettség megsértésének címén a tényállás téves megállapítását sérelmezte, és a XIII. rendű terheltnek a cselekmény során való jelenlétét vonta kétségbe, az indítvány valóban a Be. 423. § (1) bekezdésében írt rendelkezésbe ütközik, és ekként annak kapcsán a felülvizsgálat törvényben kizárt.
- [27] Az indítvány azon állítása azonban, miszerint a terhelt tudattartalma a bántalmazás és az önbíráskodás tényállási elemeire nem terjed ki, a jogerős ítéleti tényállás alapulvétele mellett felülvizsgálat tárgya lehet. Az eldöntendő kérdés ebben az esetben az, hogy a testi épség elleni cselekmények tekintetében tényállási elemet valóban nem megvalósító XIII. rendű terhelt - a korábban írtak szerint helyesen - bűnsegédi magatartására az irányadó tényállás alapján következtetés vonható-e. Ez már kétségtelenül nem ténybeli, hanem jogi támadás, a megállapított tényekből vont jogkövetkeztetés kifogásolása.
- [28] Ennek kapcsán előrebocsátja a Kúria, hogy a részesség mindkét változatának (felbujtás és bűnsegély - korábbi Btk. 21. §) közös ismérve, hogy tettesi (társtettesi) cselekményt, ún. alapcselekményt feltételez. Ehhez a tettesi (társtettesi) alapcselekményhez kapcsolódik, járul a részesi magatartás.
- [29] Megjegyzi továbbá a Kúria, hogy a bűnsegédi (bűnrészesi) magatartás jogi természetéből következően, a (kizárólag) bűnsegédi magatartás felülvizsgálatának - értelemszerűen - nem lehet tárgya, szempontja az adott bűncselekmény törvényi tényállásán belüli magatartás megvalósításának, megvalósulásának elvárása. A részesi felróhatóság feltételezi a tettesi alapcselekmény meglétét, ténybeli adottságát, de amennyiben a tettesi alapcselekmény konkrét alanyra vonatkozóan jogerősen eldöntött, akkor a tettesi elkövetőre vonatkozó „res iudicata” hatás érvényének fennállása alatt a részesi elkövető felróhatóságának vizsgálata kizárólag az adott bűncselekmény törvényi tényállásán kívüli elkövetői - ekként tehát a részesi - magatartás alapján vizsgálható. E vizsgálat azonban nem terjedhet ki a törvényi tényálláson belüli magatartás megvalósultságára, illetve nem léphet be a törvényi tényállás körébe.
- [30] Ehhez képest csupán a többrendbeli testi sértést megvalósító alapcselekmény segítése az, amihez a XIII. rendű terhelt viszonya a vizsgálat tárgya. E körben pedig - visszautalva a korábbiakra is - nem a törvényi tényálláson belüli magatartás, hanem az ilyenhez kötődő magatartás kifejtése, és annak tudata a kérdés. A részesi tudat tartalma önálló, önmagában vett bűnösség-vizsgálat tárgya, e szempontból a járulékoság közömbös; a részesi tudat tartalma pedig nem a törvényi tényálláson belüli magatartáshoz feltétlen szükségesség, hanem az ilyen magatartás bármilyen előmozdítása, (egyidejű) könnyítése, azaz a segítség.
- [31] Kétségtelen, hogy a tudattartalom vizsgálata perdöntő. Az elkövető tudatának tartalma törvényi tényállási elem, az ún. alanyi okozatosság: a tárgyi oldal elemeinek (elkövetési magatartás, eredmény stb.) külvilágban való megnyilvánulása, ténybelisége és az elkövető ahhoz való akarat viszonyulása. Ez a viszonyulás az elkövetőn belüli, külvilágtól elzárt. Ezért az elkövetési magatartásról (eredményről stb.) való, tudatban előzetesen, illetve egyidejűen meglévő képzet mindig csak valamely a külvilágban megjelenő fizikai, illetve mérhető (számszaki stb.) tényből következtetéssel ragadható meg; s mint ilyen ténykérdés.
- [32] Azonban ebből a szándékosságra, gondatlanságra, illetve annak mikéntjére, s a bűnösségre vont következtetés viszont jogi értékelés, ami ekként jogkérdés. Jelen ügyben az irányadó tényállás tartalmazza a XIII. rendű terhelt részesi magatartásának a tettesi alapcselekményhez kötődő szándékegységére vont jogi következtetés ténybeli alapjait.
- [33] Az irányadó tényállásban a XIII. rendű terhelt magatartása nevesítve két ponton jelenik meg:
- először, amikor társaival együtt, karddal a kezében a sértettek nappali szobájába rontott (elsőfokú ítélet

15. oldal utolsó és 16. oldal első bekezdés),
- másodszor pedig, amikor az események során - mialatt a tettesi elkövetők a sértetteket bántalmazták, megöléssel fenyegették és pénzt követeltek - társait a sértettek ütlegetésére biztatta (elsőfokú ítélet 16. oldal utolsó előtti bekezdés).
- [34] Kétségtelen, hogy mindig az elkövető választja meg magatartásának módját, ami - értelemszerűen - helyzeti előnyéből fakadó lehetőség. Ha pedig nem korlátozza a külvilág számára világosan és másik elkövető számára kifejezetten saját magatartása hatókörét, akkor az egyidejű, azonos térben, egymás észrevehető, elérhető - ekként közvetlen - közelségében kifejtett elkövetői magatartások kölcsönösen szándékegységben vannak. Jelen ügyben ez azt jelenti, hogy a XIII. rendű terhelt a tettesi alapcselekményt kifejtő terheltek magatartásához az alapcselekmény kifejtésének megkezdésekor azzal egyidejűleg csatlakozott, és ezzel a testi sértéseket eredményező magatartásukat előmozdította, könnyítette, szolgálta, egyszóval segítette.
- [35] Az is kétségtelen, hogy a XIII. rendű terhelt maga nem bántalmazott senkit. Tudatában volt viszont annak, hogy amibe bekapcsolódott, az testi sértések okozására irányuló magatartás, s erre vonatkozóan nemhogy nem határolta be, nem limitálta sem ő, sem más a magatartását, sőt verbálisan - az ütlegetésre biztatással - kifejezetten ki is nyilvánította a tettesek magatartásával való egyetértését, a velük való szándékegységét.
- [36] Az irányadó tényállás alapján tehát a XIII. rendű terhelt bűnsegédi felelősségének megállapítása a testi épség elleni cselekmények tekintetében nem sérti az anyagi büntetőjog szabályait.
- [37] Az önbíráskodás büntettének kísérlete kapcsán jelentősége van annak, hogy a tényállás tartalmazza, miszerint a sértettek házának nappalijában, a cselekmény során - tehát a XIII. rendű terhelt jelenlétében - az I. rendű terhelt egy olyan papírt akart aláírni J-né H. M-el, miszerint tartozásukra a házuk a fedezet, a VI. és VII. rendű terheltek pedig kiabálva pénzt követeltek, míg a IX. rendű terhelt a fizetés elmulasztása esetére ugyancsak kiabálva fenyegette megölésükkal a sértetteket (elsőfokú ítélet 16. oldal negyedik és kilencedik bekezdés).
- [38] Következésképp a XIII. rendű terhelt tisztában volt azzal, hogy társai pénzkövetelés teljesítésének kikényszerítése érdekében bántalmazza a sértetteket. E körben kizárólag az elsőfokú bíróság azon jogkövetkeztetése volt téves, miszerint a XIII. rendű terhelt tudata a követelés jogtalan voltának ismeretére is kiterjedt; e hibát azonban a másodfokú bíróság kiküszöbölte, és annak jogkövetkezményeit a cselekmény minősítése tekintetében is levonta. Az irányadó tényállás alapján tehát a terhelt bűnösségének megállapítása az önbíráskodás büntettének kísérlete tekintetében is helytálló.
- [39] E részben tehát a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjára alapított felülvizsgálati indítvány nem alapos.
- [40] A korábban írtakból következik, hogy az indítványnak a terhelt tettesi felelősségének megállapítását kifogásoló, és a bűnsegédi elkövetés megállapítását célzó része is kizárólag az önbíráskodás büntettének kísérlete tekintetében értelmezhető.
- [41] E hivatkozás a Be. 416. § (1) bekezdés b) pontjában írt felülvizsgálati ok kapcsán vizsgálható, ami akkor teszi lehetővé a jogerős ítélet felülvizsgálatát, ha a bíróság a cselekmény téves minősítése vagy a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabott ki, avagy a büntetés végrehajtását törvényi kizáró ok ellenére függesztette fel.
- [42] Azonban - ahogy arra a Kúria más összefüggésben már utalt - az elkövetői alakzat meghatározása (éppúgy, mint például a visszaesői minőség megállapítása) nem része a minősítésnek, így az e körben való téves rendelkezés nem téves minősítés, hanem a büntetőjog más szabályát sérti. Ezért felülvizsgálatnak - ennek folytán - csak a Be. 416. § (1) bekezdés b) pont második fordulatóban írt okból lehet helye, amennyiben ez törvénysértő büntetés kiszabását eredményezte. A büntetés pedig akkor törvénysértő, ha annak neme vagy mértéke az alkalmazott Btk. valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezését sérti (BH 2012.139.).
- [43] A korábbi Btk. 21. § (3) bekezdése alapján a részesekre - így a bűnsegédre is - a tettesekre megállapított büntetési tételt kell alkalmazni. Ugyan a korábbi Btk. 87. § (1) és (3) bekezdése

értelmében bűnsegéd esetében ún. „kétszeres enyhítés” is alkalmazható, ez azonban nem kötelező, mérlegelést nem tűrő rendelkezés. Következésképp az elkövető bűnsegédi minősége csupán a büntetési tétel alsó határa áttörésének lehetséges mértékét növeli meg, a kiszabható büntetés nemét, valamint a büntetési tételkeret alsó és felső határát nem is érinti. Amennyiben azonban a büntetési tétel változatlan, a bűnsegédi helyett tettesi elkövetői alakzat téves meghatározása fogalmilag nem eredményezheti törvénysértő büntetés kiszabását, ami a terhelt javára felülvizsgálattal lenne támadható. Éppen ellenkezőleg, csak a tettes helyett bűnsegédi minőség esetleges téves megállapítása adna alapot az arra jogosultnak a terhelt terhére bejelentett felülvizsgálati indítvány előterjesztésére, ha a bíróság ítéletében olyan büntetést szabott volna ki, amire csak a Btk. 87. § (3) bekezdésének alkalmazásával lett volna lehetősége; jelen esetben azonban - az indítvány szerint - az elsőként írt esetről van szó.

- [44] Ugyanakkor a teljesség érdekében a Kúria rámutat, hogy az önbíráskodás kapcsán helytálló a XIII. rendű terhelt társtettesi felelősségének megállapítása. E bűncselekményt a korábbi Btk. 273. § (1) bekezdése szerint azt követi el, aki abból a célból, hogy jogos vagy jogosnak vélt vagyoni igénynek érvényt szerezzen, mást erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszeríti, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön. A XIII. rendű terhelt azzal, hogy karddal a kezében hatolt be a sértettek nappali szobájába, majd ott társai pénzkövetelése közben a sértettek ütlegetésére biztatta őket, a sértettek felé maga is - a követelés teljesítése érdekében - fenyegető magatartást, fenyegetést tanúsított. Ez pedig az önbíráskodás tekintetében már tényállási elem, amit a terhelt maga valósított meg, így társai cselekményéről tudva, velük szándékegységben, s ekként társtettesként [korábbi Btk. 20. § (2) bekezdés] követte el e bűncselekményt.
- [45] A Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjára alapított felülvizsgálat kapcsán a Kúria ismét utal a már említett, a Be. 423. § (1) bekezdésében foglalt, a felülvizsgálati indítvány elbírálásának feltétlen tényálláshoz kötöttségét előíró szabályra.
- [46] Ez azt jelenti, hogy felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható. A megalapozatlanság [Be. 351. § (2) bekezdés a)-d) pont] azonban kifejezetten a másodfokú - és a Be. 385. §-ára figyelemmel a harmadfokú - eljáráshoz kapcsolódó fogalom, nem felülvizsgálati ok. Az indokolási kötelezettségnek az ítélet felülbírálatra alkalmatlanságát eredményező megsértése [Be. 373. § (1) bekezdés III. pont a) alpont] pedig ugyan valóban felülvizsgálati ok, azonban ez nem teremt törvényes alapot az említett szabályozás megkerülésére.
- [47] Az ítélet ténybeli megalapozottságát vagy megalapozatlanságát, és az ez utóbbit eredményező bizonyítékértékelési hibákat, illetve az indokolási kötelezettség felülbírálatra alkalmatlanságot eredményező megsértését ugyanis határozottan el kell különíteni egymástól. Az indokolási kötelezettség akkor teljesül, ha az ügydöntő határozat tartalmazza a határozatok indokolásának törvényben felsorolt kellékeit, és azok alapján pontosan nyomon követhető a bíróság tényleges értékelő tevékenysége; így megállapítható, hogy az érdemi döntés szempontjából jelentős bizonyítékot a bíróság miért vetett el vagy miért fogadott el. Az értékelő tevékenység eredménye, annak érdemi helyessége vagy helytelensége azonban már nem az indokolási kötelezettség teljesítésének a kérdése, hanem az ítélet megalapozottságát érintő kérdés, ami az előzőekben kifejtettek szerint a felülvizsgálati eljárásban vitássá nem tehető.
- [48] Következésképp az indokolási kötelezettség megsértése akkor eredményez felülvizsgálatot is megalapozó eljárási szabálysértést, ha a támadott határozat indokolása tény- vagy jogkérdés kapcsán olyan mértékben hiányos, hogy abból nem állapítható meg, mire alapozta a bíróság a döntését (BH 2010.117.). Az indokolási kötelezettség felülvizsgálati eljárásra okot adó megsértése azonban nem állapítható meg, ha az ügydöntő határozatokból kitűnik az eljáró bíróságoknak a tényállás megállapításával összefüggő tényfeltáró és értékelő tevékenysége, továbbá az, hogy az érdemi döntésben kifejeződő jogi álláspontját - a bűnösséggel, a minősítéssel, a büntetéssel és/vagy intézkedéssel kapcsolatban - mire alapozta. A bizonyítékok értékelése körében levont

következtetések helyessége, az értékelés eredménye kívül esik a feltétlen eljárási szabálysértések körén, az tartalmilag az ügydöntő határozat megalapozottságának a felülvizsgálati eljárásban meg nem engedett támadása (BH 2013.10.).

- [49] Az indítványban hivatkozott jogcímen tehát csak az indokolás hiánya, nem pedig annak tartalma kifogásolható.
- [50] Jelen esetben azonban az indítvány éppen ez utóbbit teszi; az elsőfokú bíróság bizonyítékértékelő tevékenységét támadja, a bíróság által elfogadott bizonyítékok hitelét vonja kétségbe, illetve az azokkal ellentétes bizonyítékok el nem fogadását sérelmezi, kifejezetten iratellenességet és téves ténybeli következtetést [Be. 351. § (2) bekezdés c) és d) pont], azaz a felülvizsgálati eljárásban nem támadható tényállás fogvatékosságait állítva. Ez azonban felülvizsgálat tárgya - a korábban írtak szerint - nem lehet, és ez oly módon sem kerülhető meg, hogy az indítvány akként fogalmaz, miszerint nem közvetlenül a bíróság ténymegállapító tevékenységét és annak eredményét támadta, hanem azt kifogásolta, hogy az általa az indítványában kifejtettekkel ellentétes álláspontját a bíróság nem indokolta meg.
- [51] Különösen szembetűnő ez az indítvány azon része kapcsán, amelyben a védő a XIII. rendű terhelt védekezésének és az alibi-igazolását alátámasztó tanúk vallomásának elvetésére vonatkozó bírói indokolás ellen érvel (indítvány 5. oldal utolsó kettő és 6. oldal első bekezdése). E tény önmagában is igazolja, hogy az indítvány nem az indokolás hiányát sérelmezi, hanem valójában annak tartalmát támadja; az indokolás hiánya esetén ugyanis fogalmilag kizárt lenne annak egyes érveit vitatni, kétségbe vonni, azokkal szemben ellenérveket felsorakoztatni, mint ahogy arra jelen esetben sor került.
- [52] Ugyanakkor tény, hogy az elsőfokú ítélet indokolást tartalmaz kifejezetten a sértetti vallomások elfogadásának okára a 18. oldalán, valamint 26. oldalának közepétől 27. oldalának közepéig, személyre szabottan a XIII. rendű terhelt cselekvőségére a 25. oldalának utolsó és 26. oldalának első bekezdésében, a terhelti - pénzkövetelésre vonatkozó - tudattartalomra pedig a 27. oldal utolsó bekezdésében. A másodfokú bíróság is - a Be. 370. § (3) bekezdésében írtaknak megfelelően - részletesen ismertette, hogy ki és miért fellebbezett, valamint döntésének indokait is.
- [53] Az indokolás hiánya így a felülvizsgálati eljárásban alappal nem vethető fel, annak tartalma pedig nem vitatható.
- [54] Mindezekre figyelemmel a Kúria XIII. rendű terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványának nem adott helyt, és miután egyéb, a Be. 423. § (5) bekezdése alapján hivatalból vizsgálandó eljárási szabálysértést nem észlelt, a megtámadott határozatokat a XIII. rendű terhelt tekintetében a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

V.

- [55] A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 3. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a 416. § (4) bekezdés b) pontja zárja ki.
- [56] A Be. 418. § (3) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 416. § (1) bekezdés e) vagy g) pontján alapul. A Be. 421. § (3) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által, illetőleg a korábbival azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a Kúria mellőzheti.

Budapest, 2016. november 30.

Dr. Székely Ákos s.k. a tanács elnöke, Dr. Somogyi Gábor s.k. előadó bíró, Oláhné dr. Szurok

Szabina s.k. bíró

Kiadmány hitelül:

bíróági ügyintéző